„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
за по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 158. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 11. ОКТОБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

ПОСЛЕДИЦЕ ЦРКВЕНИХ РЕФОРАМА.

Борба око црквених реформа истина још траје; горњи дом угарскога сабора одбио је неке делове ових реформа као: вероисповест деце, рецепцију Чивута и слободу вероисповести, али се ипак може видети, да је крај борбе близу. Шта ће бити са овим одбаченим реформама, још није познато, но влада је канда задовољна и оволиком победом. Векерле је истина рекао у сабору, да се тврдо нада, е ће горњи дом при другој расправи примити и ове заостале реформе, али је уједно нагласио да ће већ примљени делови бити и без ових одбачених поднесени краљу на потврду. Дакле грађански брак и мађарске матрикуле нас чекају. Па шта сад? Је ли престала и борба против ових реформа? Никако.

Велика већина становништва Угарске противна је овим новинама и та већина не ће и не сме се покорити мањини. Достојанство њено и љубав јој спрам отаџбине не може допустити да се тако мирно и вољно покори обести и заслепљености. И заиста опозиција не мирује. Нова борба се спрема. Још се само чека решење последњег форума — санкција краљева, и борба ће се распламтити новим жаром, новом снагом. Не зна се каква судбина чека црквене реформе на двору, но није се много надати. Пре се може очекивати потврда и — нова борба.

Шта ће донети ова борба јадној Угарској? Разгледајмо прво, ко је води и каквим ће је начином водити, па ћемо лако на ово питање одговорити.

Вођа опозиције црквених реформа је на првом месту католичко свештенство и велик део католика магната. Начин своје борбе они су и обележили, а то је стварање једне моћне католичке странке, која би данашњу владу, а са њоме и читав данашњи систем владин оборила. Као што изгледа, ова ће странка наћи ослонца и много присталица у Угарској. Шта видимо дакле, шта ће бити прва последица црквених реформа? Баш противно ономе, што је влада толико наглашавала. Наиме место да грађански брак и остале црквене реформе, уклоне „верски зид“, који је сметао зближавању разних народа у Угарској и њиховом претапању у једну државну, мађарску целину, тај исти грађански брак ће баш и саме Мађаре међусобно да раздели на двоје. Само уважање црквених реформа подићи ће још већи „верски зид“ васкрснуте католичке странке. По себи се разуме, да ће и остале вероисповести, дакле и православна, или пристати уз католичку, као савезник, или се самостално борити против реформа.

Једном речи црквене реформе ће изазвати баш посве други успех, него каквом се њихови творци надали. Политичка борба биће ватрена, становништво ће се поделити у љуте непријатеље, јер кад политичка борба узме на себе вид верски, она је много жешћа — што је историја толико пута доказала.

Плод црквених реформа је дакле место мира — борба, место уједињења — раздор.

Нема сумње, да ће црквене реформе разбудити у Угарској још једну нову борбу — борбу против Чивута.

Рецепција је пала, но протектор њен Векерле и другови му надају се, да ће је подићи из блата. Свакако је врло лакомислено било дирати ово питање. Угарским Чивутима је рецепција била посве непотребна, јер су они и онако били већи господари, него сви други рецепирани и нерецепирани. Покретом питања рецепције покренуто је и питање антисемитизма, јер ће у програму нове борбе свакако бити и борба против рецепције. А да антисемитизам има у Угарској добро поље и да ће наћи много присталица, о томе сумње нема. Најпосле нека се о томе брину они, који су предали становништво Угарске и сав њен напредак у руке Чивутима; ми смо овде само хтели да покажемо, да ће рецепција изазвати — антисемитизам Баш они дакле, који су хтели нешто да учине драгим Чивутима, нанеше им беде.

Католичка странка не ће бити само дефензивна, него и офензивна, она се не спрема само да одбрани цркву, него и да нападне на читав систем данашње владе, да га обори и да сама створи нову еру. За то све треба велика и дуга политичка борба; ко ће у њој подлећи, видећемо; али сад видимо само толико, да грађански брак и читава црквена политика није за Угарску мост у миран живот, него баш у бескрајне борбе и трзавице.

Свакако, да остале вероисповести и народности, дакле и ми православни Срби из ове борбе не можемо изостати. Све да и није дошло до ње, ми би је сами морали створити. Црквене реформе нас саме терају, да се још више оделимо од те ружне „државне идеје“ и да се још чвршће боримо против свих нападаја. Ми морамо тражити, да све, што је наше, збијемо у тешке, непробојне редове. Наш живот овде је борба, а спас нам је једино у борби.

У осталом нас може ова нова борба само веселити. Што нам се могло одузети, слепи шовинизам је све узео; ми би дакле из ове борбе могли само нешто добити.

Изнели смо у кратко, шта су спремиле црквене реформе и лажни либерализам овој јадној држави и у какве нове беде је увукли. Ово је уједно најјаснији доказ, да све ове реформе никако нису за државу, која је тако пуна разних народа и разних вера, као Угарска, и да би већ једном време било, да се законодавци угарски баш на то обазру, а да не доносе једностране законе и да не ставе закон у службу помађаривања, јер то није ни либерално, а најмање на корист државе.

Будимпешта. **Правда.**

СТРАДАЊА И ПРОГОНСТВО
СРПСКО-ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Пише босански попо.

VI.

Стање, у ком се налазе садашње црквене поглавице православних Срба у Босни и Херцеговини.

На митрополита Николајевића били су се пре двије три године подигли православни Срби Босанци ради погрјешака, које је чинила његова сарајевска конзисторија. Старац је увидио, да народ има право и он је осјетио ону рану, која је љуто болјела његову паству. Али како старац дође себи, охладње одмах за до шаптавања господе са сарајевске мусале.

Шта је било? Николајевић се као митрополит разочарао, разочарао га поступак ситних и крупних власти, које су само за тим ишле, да га с народом омразе. Старац мреже проврио, па се приближио народу, јер му православна Србадија искрена била, кад се на њу обратио. Кад све старац разабрао, срце му од туге процвилило. „Најбоље ће бити, да ја дадем оставку“, јадаше се Николајевић. „Не Високопреосвјештени, ви то не смијете учинити, док сте год живи. Останите ви, гдје стојите, докле год Вас Отац небески у животу држи. То народ хоће од Вас, али још и то да га не сметате кад он што чини да ваш положај учврсти, а своје црквене и народне светиње очува и брани“. Ето овако је говорио народ и митрополит Николајевић; и у оваком се сад положају налази сарајевски митрополит-епископ. Али за то је старац Николајевић лаже из уста Калајевих морао да чује пријекоре чак и за оне чине, које је преко воље вршио, а по налогу господе из саме владе; за то је морао да чује на Богојављеније из уста барона Апела поруку, да је он митрополит, и сувише стар и немоћан, да на својим плећима и даље носи крст Господњи; за то је морао да чита бурунтије и слушао укоре владине за то, што силом не ће да одузме сарајевској српско-православној општини неких 200.000 вриједни непокретни иметак, који би требао Калају, да њим покрије своју бруку ради тога, што је српско-православну богословију бацио у село у Рељево, док је она за турско доба могла бити у сред Бањелуке. Зато сад Калај рије ногама и рукама, да и Николајевића баци у пензију; постао му је и он подозрив и непоуздан, а то највише с тога, што је Николајевић презрио све сплетке Калајеве, те се згадио на њих, и што је старац увидио безакоња, која се чине са српско-православним основним школама, па сад од уста својих откида, да бар материјалним обезбиједјењем паралише нападе владине на српске школе.

Тако ето видимо, да се у Босни и Херцеговини од доба окупације, за овијех 16 година на митрополитско-епископским столицама у Сарајеву измјењује по невољи три особе и не пролази ни једна како треба. Исто је тако и са оном столицом у Мостару. Тамо данашњи митрополит-епископ Серафим сједи на столици, али с њом заједно лебди у зраку: пити ужива икака поштовања од власти, нити љубави код народа. Томе је пак крив колико он сам, толико и његови заводници, који су од једног умно и тјелесно слабог старца направили сиграчку. Жалосно је, али је истина: Серафим Перовић је данас само предмет спрдње, а народне и црквене бруке. „Пријатељи“ и душмани спрдају се с њиме, а православни Срби ради њега и његовог понашања од срамоте и од Бога суве лију и Бога моле, да се смилује и на њих и на њега. Можда за то Серафим сједи тврдо на столици, али то је таксђер један доказ, какве ненормалне прилике владају у Босни и Херцеговини и у каквом се јадном стању налази српско-православна црква, а нарочито мостарска митрополија-епископија.

У Тузли су се, као што рекох, до сад само двије промјене збиле, али прилике и стање православне цркве тамо нису ни најмање боље и нормалније, но она у сарајевској и мостарској епископији.

Ето овако изгледа видљива слика данашње наше среће и оног благостања, кога нам обећаваше прокламација од 1878. год. на Босанце и Херцеговце, у којој нам се рече: „Свијетли Цесар и Краљ познаје тегобе Ваше и жели, да будете сретни,... штедиће Вам се светиње и обичаји Ваши.... ништа се на силу не ће преиначити.... похрлите с поуздањем“. У шеснајст ето година као осам авети мува се по Босни и Херцеговини осам митрополита-епископа, које бујица прилика и неприлика носи и баца сад онамо сад онамо. А света мати црква? Она тавори дане црне и жалосне, јер истом која глава црквена да се послати, а оно и њом самом бура завитла и замлата. Зато у оном и што видимо живота, видимо само преостале остатке кроз вијекове сачуване побожности и религиозности православних Срба у Босни и Херцеговини, који све напрегну, да матер цркву дигну високо и њене установе свете очувају.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Државни дефицити. Владини листови једнако се хвале, како сад у државним финансијама иде све на боље и то по целом свету распростиру. „Одјек“ говорећи о дефицитима, наводи, да дефицити на монополу дувана и соли, железницама и новим монополима износе 2.612.70 и то за девет месеци. Да ли ће се ови дефицити повећати или смањити до краја године, то ће се видети 31. децембра.

*

Изјава. Онномад је Ферари преко „Одјека“ изјавио, да је он са својим побратимом Луком закључио побратимство прво у српској цркви у Књажевцу, а после у католичкој у Карловцима. Вели, да није ничији најамник, нити му је то потребно и да ће и данас љубити своју нову отаџбину Србију као и досад. А и опет за то не видимо још, да му побратим Лука није прешао на римску веру!

*

О кризи. „Нова сл. Преса“ доноси подужи чланак о министарској кризи у Србији. Она не може довољно да се начуди, „да може у једној земљи да буде кризе, кад је краљ на путу, а скупштина није на окупу. То је једна од највећих реткости. Само у земљама, где нису правилни односи, може да се деси овако што. Официјозни листови у Србији до сад су упорно тврдили, да нема нити може бити министарске кризе, а сада и „Мале Новине“ и „Законитост“ доносе о томе са свим поуздане вести, да је заиста наступила криза. Какве противности. У Србији се у последње време догађају веома чудновате ствари, с тога се не можемо никад изненадити, кад отуда чујемо што чудновато. Сви смо знали, да се Јовановић и Андоновић, као либерали, не ће моћи дуго слагати са Николајевићем и ствар је била у томе, ко ће бити јачи: или Николајевић, или оба члана либерална. Николајевић је, разговарајући се са уредником „Еђитертеша“, нагласио, да он ужива највеће поверење краљево, што је могуће. Али откуд сад криза? Либерални чланови кабинета, који су одржавали свезе са либералима, криви су за то. Они се више управљају, шта им наређује Рибарац, него Николајевић. Али ако Николајевић и падне и не дође опет на владу, опет ће морати доћи какав неутралан (зар опет?), јер партиски не може доћи. Друге партије сад не могу управљати како треба. Ма шта да буде, спољна политика Србије биће опет иста, јер су се сви уверили, да је Аустро-Угарска природан пријатељ српски. (!) Србија мора тражити у Аустро-Угарској и тројном савезу ослонца. Али врло лако може да дође на владу и Никола Христић, „старац са гвозденом руком“, јер док је он владао, у Србији је била само једна воља и то воља краљева.“ Тако „Нова сл. Преса“. — Изгледа, да у Бечу почињу лити крокодилске суве за нама, али сва је прилика, да се не ће онако збити, како желе бечка и пештанска господа. Какво пренемагање!

Др. СЛАМА О БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

(Говор у аустријској делегацији).

(Наставак и свршетак.)

Ваљда нема за Босну уредне путне исправке, те га зато ода свуда експедирају. На сами дан његов — 14. (26.) јануара — од давнина се приређују забаве у корист школске деце, чији је он светитељ, али св. Сава не сме бити тада присутан ни у слици. И за то, што су слику св. Саве метнули поред слике Његовог Величанства на сами дан школске славе, кажњени су чланови одбора са 210 форината, па ни славна земаљска влада у Сарајеву, када јој је жалба поднесена, није хтела узети светитеља у одбрану.

Велику је сензацију учинило у Босни укупно хапшење српских свештеника. Већ сам био споменуо, како су сељаци у Бељини одвели своју децу окр. старешини, када пису имали давати им више ништа за јело. У след тога хтео је славни уред да сазна, ко је покретач те „завере“, те су због тога предузете по кућама многе преметачине. Код једног трговца из Бељине нађоше писмо са потписом свештеника Поповића, из Брчке, у коме препоручује оснивање часописа у интересу цркве и предлаже за тај циљ састанак, који има остати у тајности.

Последње две речи побунише код полиције сумњу, да је ухватила траг оној завери. Одмах се приступило претресу кућа код свију свештеника у тузланском округу. На тридесет свештеника пало је у затвор, те је над њима отпочета крив. истрага. Истина, да су ускоро сви били пуштени, изузимајући свештеника Поповића из Брчке код Бељине. Невино Поповићево писмо дало је, дакле, полицији повода, да толике свештенике хапси на правди Бога.

На тај начин, навео сам неколико примера, да бих бар приближно показао, како је у Босни. Истина, да кривични поступци морају бити кажњени, ако су то јест учињени, али то полицијско затварање у тој мери, строге казне за обичне полиц. иступе, за певање на улици казна од 10 дана, за српски потпис 20 фор., за брзо вожење такође 20

— и сувише је претерано. Само један мухамеданац, Комадина из Мостара платио је казне на 10.000 форината, после чега се иселио из Босне. У варошици Грачаници, плаћено је казне за минулу годину на 1050 форината. Фонд од тих казни износи већ три и по милијуна форината, итд. — Све је то мало више, но што је потребно за прелаз из старог неуређеног стања у модерно уређено. Таквим поступцима мучно ће се васпитати људи, да воле Швабе, као што тамо туђинце називају, јер то прогоњење још више дражи незадовољство, које је и без тога велико у след одлагања питања аграрног и порезног.

Сад да пређем на друге одељне управе.

Друга железничка веза Босне с Далмацијом јесте веома потребна за обе земље. Његова Екселенција рекао је у одбору колеги Пацаку, да не зна, шта аустријска влада мисли у тој ствари. Могућно је, да славно аустријско министарство у опште ништа и не замишља и не може, дакле, ни господин министар Калај знати. Али, када би у овом питању засведочио г. министар своју енергију, те би учинио, да се доврши железнички део пруге, користио би много и окупираним земљама и Далмацији.

На народне школе прелиминирана је ове године већа свота, а не би било од штете, када би била још и већа. У овој прилици жеља ми је, да би садање конфесионалне школе добиле пристојне потпоре и да би школе, које се нове подижу, биле организиране с обзиром на прилике у окупираним земљама, у колико је могућно према верској исповести, јер многи интелегентни домороци тврде, да на основе моралности код деце не утиче то добро, када се мухамеданска деца одвећ често друже са хришћанском. Желели бисмо, да се сада подигне што више школа народних и да г. министар измени своје гледиште, које је овде у лањској години изнео, да је, то јест, боље оставити децу неколико година без учитеља, него им дати учитеља непотпуно спремног. Питам, за колико би деца морала чекати таког искусног учитеља, када сарајевска приправна школа годишње само 12 искусних учитеља шаље у свет? У Угарској, у колико се сећам биле су још у год. 1872. и 1873. прилике у народном школовању веома неутешне, многи учитељи нису ни сами знали писати, учили су само читати. За сада би било довољно, када би се у занемареним босанско-херцеговачким општинама, где до сада није било школа, у недостатку спремних учитеља, научила деца читати, писати и рачунати и упознала са верозаконом. Толико је ипак боље, но никаква школа.

Жалбе, да влада и сувише оклева у потврђивању учитеља на конфесионалним школама, јесу и ове године многобројне и грађанство види у томе развлачењу анимозитет према школама конфесионалним.

Српској општини у Мостару била је отказана дозвола, да би могла подићи вишу женску школу, али противно томе влада је одмах основала општинску девојачку школу. Смем ли питати, зашто је дозвола отказана конфесионалној школи?

Стипендисте могу учити само у Бечу и Грацу. Непојамно је, зашто им се не дозволи учење и на хрватском универзитету — у Загребу?

Ђаци из окупираних земаља, који се уче у Бечу и Грацу, не смеју ступити ни у једно ђачко друштво, и неполитичко. Или зар влада збиља мисли, да ће таким забранама угушити у омладини народни осећај?

Његова Екселенција енергично се одупире томе, да босанска управа следује немачкој тенденцији. Истина је, да се у уреду говори с људима хрватски или српски и да се протоколи воде на матерњем језику. Али за какав „Drang nach Osten" зна и босанска влада. Како ће то бити доцније — ко може знати тајне владине планове!

Унутрашњи је језик немачки. Званични језик на железници, пошти, телеграфу — такође је немачки.

Пођемо ли из Сарајева, видећемо натписе урезане у камену: Johanna-Ruh, Helenen-Bech, Stefanie-Ruh и т. д.

У Сарајеву начинише од Чобанове ћуприје „Hirtensteg", од козје ћуприје „Ziegenbrücke." У угљеним мајданима крстише окна: „Rothschild", „Szalay", „Würtenberg." Па чак и воловима и кравама па земаљским земљорадничким заводима дају чиновници имена мађарска и немачка. (Весела граја).

А да како ће то изгледати после 20 година!

Говорник по том збори о закону о лову и о сарајевској болници.

Подигнуће светских купатила у Илици — настављa — изискивало је одиста огромних жртава. Збори се о неколико милијуна, па је за чудо, да то г. министар на нарочито питање колеге Пацака не хте проказати, већ образложава осиваање тиме, што је, вели, главни град Сарајево на близо. Али, да ли се није то могло подићи са мањим жртвама? У целој се земљи гунђа против тога.

Његова Екселенција, не знајући издатке на та купатила, сећаће се зар, како их је, вели посетило 26.000 лица. Јесте толико продато улазница, али не само за купатило, већ и за вецбаоницу у пливалишту. Дакле, није могућно говорити само о гостима у купатилишту. Зар би било што паметније, него подићи нешто скромније? Толико залудног капитала лежи у замаљским благајнама, па зашто није употребљен на уздигнуће замљорадничких прилика и односа?

Да би се господин министар могао тим радом својим похвалити, те да се види: колики је ступањ културе већ постигнут, позвао је амо аристрократију на коњске трке. И не усуђујем се запитати, шта је коштала та коњска продукција са припремама!

„Fremdenblatt" се чуди, за што нисам посетио ту величанствену светковину. Тада би, вели, увидео оне баснословне успехе културе. Та ја сам само прост човек и радије бих видео: да се пре почне с културом код људи и да се подижу школе.

Господин министар, разуме се, да је чуо у овој ствари доста ласкавих речи, али је без сумње, да та његова културна акција не спада у врсту оних најславнијих За сада имају Бошњаци само једну молбу: Не за Бога никаквих купатила више! Та ми се и од ових у Илици доста знојимо!

У једном листу, што излази у Немачкој, читао сам ово: У близини купатила, чији је парк прогутао неколико стотина хиљада форината, не гледајући на друге велике суме утрошене у грађевине, начињен је био узорит млекар са око 500 швајцарских крава. Али у овом песковитом пределу нема испасишта, због чега шаље г. министар све своје државне краве сваког другог дана на пашу железницом у Херцеговину — забавним возом. (Весела граја). Та то не може бити истина! Али ипак има од тога нешто истина, или је бар све истина?

Према томе нахођењу, било би боље, када би г. министар, у место што се служи владиним листовима за нападање пасланика оповргао или осветлио те обеспокојавајуће вести и то још пре, но што је и саму реч узео.

Слободан сам скрепути пажњу на „Ostd. Rumanschau", који пише: За децу од протекције начињена су места, која су знатно коштала, и ако не беху од потребе. У Сарајеву била је основана пловна управа, управитељ добија 5000 фор. на име плате и додатка, а уређује само бродовље, које се састоји из три чуна на Дрини. (Буран смех).

Оставља даље ствари, сличне тима, а мало ласкаве за Њег. Екселенцију. Сваку ствар ће расветлити и г. министар. Само додајем, да се становништво жали, што Дрину влада не регулише.

Што се тиче затворених чиновника, о којима је говорио већ колега Пацак, није тачно г. министар у одбору рекао, да их је било 10—12. Знам то поздраво, да их је било много. И не помишљам узимати чиновника у заштиту — ако се огрешио о своју дужност — али то је непојамно, а и боде у очи, за што је тако велики број чиновника држан у полицијском затвору тако дуго и зашто нису били дати истражном судији?

Друга новинарска вест, која би такође била заслужна објашњења, јесте та:

„Године 1886. били су дворски трговци нагло изненађени новошћу, да је учињен уговор између зем. босанске управе и фирме „Morpurgo e Perante" из Трста, која је закупила велики број дубових дрвета и то дуб по 4. фор. 50 кр. Та је цена тако незнатна, да су друге фирме када је већ бољи део шуме од фирме Norpurgo исечен, нудиле за остатке многу већу цену. Али преко тога и ако је уговор с том фирмом на десет година био закључен и истом рок излази текуће 1896. године, босанска је влада још сада продужила рок уговору још на три године, дакле до године 1899! Та фирма зарађује годишње најмање милијун форината, јер од год. 1887. до 1891. примила је свега око 7 и по милијуна форината, докле издаци њезини износе свега 2 и по милијуна. — Ликвидацију поменуте фирме изводи сада Родшилд. То плевљење Босне штетно утиче и на шумарство у суседним словенским земљама.

Говорник даље разлаже о ефендији Спахићу, из Мостара, мухамеданском богословцу, који је само услед подозрења, да дописује далматинским листовима, био интерниран из Мостара, свога места рођења, у општину совичку, где чак нема ни џамије, што је противно турским законима, за које је обећала аустријска влада, да ће их поштовати И ако је предао многе молбе за помиловање, он не сме својим родитељима, не сме родбини, не сме довршити у Мостару своје богословске студије. Дете му се код куће поболело, он дође да га види и ако оно у томе беше умрло, полиција га је одмах протерала. Није смео присуствовати ни погребу свога јединца! Таква је радња управо нељудска, и његовој родбини не остаје ништа другу, него да се исели у Турску. То се све за то догодило, што се ова породица осећала словенском породицом.

*

Чески „Народни Листи", из којих ово доносимо, дале су ову примедбу: „Завршење овог говора није нам дошло до закључка листа, донећемо га за то у идућем броју. Према телеграфској вести изјавио на завршетку др. Слама, да, пошто није био учињен никаљав корак за уређење аграрног питања, чески посланици не могу дати босанској управи никако поверење. Међу тим завршетак овог говора није доцније изишао.

Поглед по свету.

— **Болест рускога цара.** Из Ливадије доливе сваки дан све неповољније вести. Нагли повратак министра Дурнова у Петроград појачава уверење, да болест нагло напредује. С почетка је боравак царев на Криму благо утецао на болесника, јер је имао мирне ноћи. Али се на брзо друкчије окренуло; надошла је немоћ у великој мери. С тога цар жури, да се обави венчање наследника престола Николаја. Цар преко ноћи врло слабо спава. За 24 сахата од петка на ноћ до суботе у вече само је мало дремао. И царица пати од нервозитета у великом степену. На њену жељу била је служба божја у у цркви св. гроба у Јерусалиму за здравље царево.

— **Накнадни избори у Белгији.** Главни раднички савет у Бриселу издао је позив, да социјалисте гласају за 11 прогресиста, а за осталих 7 места остаиио је одрешене руке, да или гласају за уједињене либерале или да изоставе ових седам умерењака. Нарочито се наглашава неопходна потреба, да се обори клерикализам. Овај је избор одржан у прошлу недељу. Шеф кабинета Бурлет био је у граду Тубице и држао је говор пред многим бирачима. Они су га извиждали и једва је умакао испред осталих немилих демонстрација. У овом граду су многи радници радикали.

— **Сабор у Јапану.** Микадо је отворио сабор престоном беседом, у којој се између осталога каже: „По што је једном већ мач узвучен, не може непријатељство пре престати, док се не постигне смер рату. Наша је топла жеља, да наши верни поданици теже у потпуном споразуму и слови за унапређењем интереса наше државе и да обезбеде коначну победу, те да се мир опет поврати на истоку, а тако исто да се слава нашега народа увелича". Адреса саборска на ову беседу завршује се речима: „Његово величанство сматра с првом Кину за непријатеља цивилизације Ми смо вољни, да приномогнемо нашем владаоцу, да варварску тврдоглавост Кине сломијемо." Сабору је поднет предлог, да се подигне зајам од 100 милијуна јена на ратне цели.

Вести из места и са стране.

Петстогодишњица Марка Краљевића. Добили смо данас од пароха Стевана Моловића из Ирига овај брзојав: „Слава и вечни спомен најсилнијем јунаку српском Краљевићу Марку на данашњи дан његове петстогодишњице, а хвала Лукином Лазићу, том вредном историчару".

Јака туча. Јављају нам из Земуна: „Јуче у петак око пола три сахата после подне, са натуштеног неба почеше крупати прва зрна леда, за тим јаче и јаче, док се најпосле не претвори у провалу облака, из кога је немилице кулао и лед и киша, и то тако јако, да се у један мах скоро у свакој кући чуо врисак и јаук жена и деце. Лед је најмање као голубчије јаје био у прозоре и кровове. Трајало је скоро четврт сахата. Сви су прозори полупани, кровови оштећени, марва изубијана. На Дунаву лађа морала да стане. Крманоши и капетан напустили чалубу, путници се моле Бога. Чудо. Стаклари не могу довољно да нараде. Штета је врло велика. Стакла нема. Земун не памти оваког чуда. Јавна звања врло оштећена."

Срби ђаци у Загребу. Пишу нам из Загреба: „На овдашњем свеучилишту уписао се до сад необичан број нових слушалаца Срба. До јако бјеше тај број 5—10, а ове године нарастао је на 30. Ових 30 су саме новајлије, те кад се томе броју дода још оних 6—7, што дођоше са страних универзитета и узме број старих овдашњих слушалаца Срба од прилике 40, то је у изгледу, да ћемо овдје имати ове године 70—80 Срба ђака. Лијепа појава; ми је искрено поздрављамо и од срца јој се радујемо."

Краљ Александар у Бечу. У недељу је стигао краљ Александар са својом пратњом на повратку из Берлина у Беч. Одсео је у неком хотелу. Бавиће се ту неколико дана, а могуће је, да ће се краљ тамо бавити читаву недељу дана, ако га међу тим не пожуре, да се врати у Београд, политички одношаји у Србији.

Правнице. Правна академија у Кечкемету једина је у Угарској, у којој има и женскиња, да слушају права. На тој академији су уписане две сестре Валерија и Хермина Ћурчићију, кћери арадског адвоката Мојсија Ћурчићију и врло вредно похађају предавања.

Снег у Алпима. Кад је оно пре овог топлог ветра било врло хладно, падао је јаки снег у Љубљани и околици и застрио је све белим покривачем. Тако исто падао је снег у Целовцу и по околним планинама. Сви се врхови корушких Алпа беле од снега.

Несрећа у парном купатилу. Јављају из Лавова, да се у граду Глогову купало више жена у парном купатилу. Од загушљиве угљене паре, која се ту развијала, ухватила их несвест у води. По што их при купању није нико приметио, оне се подавише и нађу их после мртве.

Телефон између две престонице. Брзојавна управа у Немачкој и Данској воде преговоре, да уведу телефонску везу између Берлина и Кодња (Копенхагна). Пругу ће повући преко Хамбурга, Колдинга и Оденесе. У дански прорачун уврстили су на ове цели своту од 217.000 круна.

Из тамнице побегао. Хуго Леви, некадашњи банкир у Берлину утекао је из тамнице. Осуђен је био због преваре и проневере поверених му улога на многогодишње тамновање. Он се договори са тамничарем, подмити га добро и обојица утекну.

Саблазан у војништву. Ратни суд у Кошицама свргао је са чина више часника 2. батаљона 65. пешачке пуковније надвојводе Људевита Виктора у Мункачу; неке је преместио у друге посаде, а тројицу под јаком пратњом отпремио у мелерсдорфски војнички затвор. Часници су починили свакојаке злоупотребе, најпосле су најбезобзирније материјално пљачкали резервне часнике.

Демонстрација радника у Кракову. 2. о. м. била је скупштина радника у Кракову, којој је присуствовало до 3000 занатлија. Донета је резолуција о свеопштем изборном праву. По том се покушало да се образује демонстративни поход по граду, но до 200 полицаја, батаљон инфантерије и два ескадрона драгуна затворише улице и препречише заснована демонстрацију. Дошло је до сукоба, у којима су повереник Нострзевски, агент Карц и један редар нападнути, а 28 изгредника је уапшено.

Трговина.

Будимпешта, 20. октобра. Трговачки извештај комисионске радње Давида М. Амара.

Стање овдашње житарске пијаце побољшало се у течају прошле недеље знатно, премда је то било без уплива од стране иноземских пијаца.

Напротив напољу било је расположење млитаво и без воље. Код нас су се поправиле цене из узрока што имамо кишовито време и због тога очекују се само слаби довози.

Артиклови за крму такође су скочили, особито кукуруз.

За готову пшеницу била је воља за куповање добра; и почем су се имаоци држали резервирано, цене су се поправиле полагано и чини повишица до данас 15 новч.

Промет 185500 м. цен. Довози 155500 мет. цен. Извоз 13000 мет. цен.

За страну робу било је тражење боље, али цене нису више скочиле.

За српски еспап давали су за 76—79 килгр. по фор. 5·15—30.

Кукуруз стари 6 ф. 45—50 нов., нови пред Штајнбрух за новембар-децембар 5 фор. 30 новч., децембар-фебруар 5 ф. 60 н. Јечам 5 ф. 50 нов. до 6 ф. 15 н. Раж 5 фор. 20—35 н. Зоб 5 ф. 80 н. до 6 ф. 20 нов.

Термини показују свуда побољшање у ценама и закључују се данас: Пшеница за пролеће 6 ф. 77 н. за јесен 7 ф. 17 н. Зоб за пролеће 6 ф. 10 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 96 н. Раж за пролеће 5 ф. 74 н. Репица за август-септембар 11 фор. 40 нов.

Са шљивама било је расположење лабаво и пазарена је само роба за термине, готова роба само се на штацијама купује.

Данас бележимо: Срп. узанц ф. 4 — 100 ком. 5 ф. 12 н., 85 ком. 9 ф. 84 нов. Пекмез српски за септембар-октобар 12 фор. 50 нов.

Свинска маст 49 новч.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе и може се добити у државној штампарији у Београду и свима државним књижарницама у Србији књига:

СКУПЉЕНИ

ГРАМАТИЧКИ И ПОЛЕМИЧКИ

СПИСИ

ВУКА СТЕФ. КАРАЦИЋА

ДРУГА КЊИГА

СВЕСКА I.

(Под уредништвом П. П. Ђорђевића).

Београд, државна штампарија Краљевине Србије 1894. — Већа 8°, стр. 240.

ЦЕНА 3 ДИНАРА.

У овој књизи је прва половина другога периода Вукова рада: XI. Предговор „Српском Рјечнику" од г. 1818.; — XII. Српска Граматика (штампана уз Речник од 1818. г.); — XIII. О другој објави III. књ. „Љубомир у Елисиуму" (последња реч Милов. Видаковићу, из г. 1819.); — XIV. К напоменама Станимира Живковића на Љубибратићеве преводе (г. 1820.); — XV. О језику у Берићеву преводу Шрекове Историје (г. 1820.): — XVI. Рецензентима из године 1821. (одговор Јоакиму Вујићу, старцу Вељку, фрушкогорском Петковићу и Добрићу, Благоју Штипкаловићу и старцу Куцкалу); — XVII. Одговор Добрићу; — XVIII. Први одговор Јовану Ранитовићу; — XIX. Писмо Димитрију Фрушићу; — XX. Други одговор Јовану Ранитовићу; — XXI.: 1.) Додатак к санктпетербургским сравнитељним рјечницима, и 2.) Особити огледи бугарског језика.

Још се могу добити ова издања Вукова Одбора:

1. „Српске Народне Пјесме, књига I." у којој су различне женске песме (Београ., 1891.); цена у тврдим корицама 4, у меким 3 динара;

2. „Српске Народне Пјесме, књига II." у којој су најстарије јуначке песме (штампа се друго издање, јер је оно од г. 1887. распродато);

3. „Српске Народне Пјесме, књига III." у којој су јуначке песме средњих времена (Београд, 1894.); цена у тврдим корицама 3, у меким 2 динара;

4. „Скупљени Граматички и Полемички Списи Вука Стеф. Караџића. Књига I.", у којој су радови из година 1814. —1818 (Београд, 1894.); цена у меким корицама 3 динара;

5. „Српски Рјечник, истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима. Свеска I.", у којој су речи од А до Живање (Београд, 1892.); цена у меким корицама 4·50 динара. Од овога се речника штампа ново, по Вукову рукопису поправљено и умножено издање.

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.